

U Pečuhu nova zgrada za dvije HDS-ove institucije: Hrvatski internat „Collegium Croaticum” i Hrvatski pedagoški i metodički centar „Metodika”

Foto: MTI

4. i 5. stranica

„S(l)ovarica”

3. stranica

Ženski pjevački zbor „Ružmarin”

9. stranica

VII. Hrvatski ljetni festival

10. i 11. stranica

Biti primjer

Tijekom svojega života ljudi su skloni slijediti osobe kojima vjeruju, koje smatraju primjerom u nekoj djelatnosti i ponašanju. Naravno, primjeri mogu biti i dobri i loši, ovisno o tome u koga se ugledaju, no ja češće nailazim na dobre primjere. I određene zajednice imaju uzore u koje se ugledaju, pa tako i naša hrvatska zajednica. Ona često slavi npr. velike prošlosti, književnosti, znanosti, istaknute osobe koje su mnogo truda ulagale u razvoj hrvatskog nacionalnog identiteta i u razvoj svoje hrvatske zajednice. U očuvanju i njegovanju nacionalne samosvijesti oduvijek su snažan utjecaj imali oni pojedinci koji su svojim primjerom i djelovanjem potvrđivali vrijednosti određene nacije i za to imamo mnoštvo primjera proteklih stoljeća i desetljeća.

No dobre primjere i uzore možemo pronaći i u svakodnevnom životu. Je li to možda neki prijatelj, član obitelji, profesor, trener, društvena osoba ili možda svećenik? Gledanje u primjerne osobe (može ih biti više) pomoći će nam da i sami razvijemo hvalevrijedne osobine i postanemo bolja osoba, a poslije možda i mi sami postanemo uzori drugima – jer dobar je primjer mnogoput i zarazan. Na takve uzore i dobre primjere naišla sam kod jednog mađarskog svećenika koji od početka svojeg službovanja u hrvatskom mjestu ulaže mnogo truda u to da se u mjestu održi hrvatski jezik i kultura. Povezuje se s hrvatskim svećenicima, istražuje prošlost mjesta, vjerskog života, sam pokazuje primjer u uporabi hrvatskoga jezika, s dubokim poštovanjem govori o Hrvatima koji su primjerni u očuvanju katoličke vjere. Svećenik je na nedavno održanoj hrvatskoj misi, unatoč tomu što još ne zna jezik, pročitao dugi tekst na hrvatskom jeziku. Time je odista dokazao da ne propovijeda samo o tome da poštuje kulturu i jezik svojega „stada” nego je to i djelom pokazao. Više je puta rekao da i on sam želi naučiti hrvatski jezik, a time daje doista prekrasan primjer hrvatskoj zajednici, ističe koliko je važno cijeniti svoje, koliko je hrvatski jezik vrijedan u molitvi, pa i u svakodnevici.

Primjer drugima može postati samo osoba koja duboko vjeruje u ono što čini, koja svojim životom i svojim djelima to potvrđuje i to radi čistoga srca, a to je bio takav primjer. Hvala mu na tome!

Beta

Glasnikov tjedan

„Manjinska zajednica mogla bi izgubiti svoje najtalentiranije pripadnike ako prava nacionalnih manjina nisu zajamčena, ako je uporaba materinskog jezika odnosno jezika nacionalne manjine ograničena ili ometana, ako su zabranjeni i progonjeni.”

U svojem govoru na svečanosti otvaranja 67. kongresa FUEN-a (Federal Union of European Nationalities, Federalna unija nacionalnih manjina) državni tajnik za nacionalnu politiku pri Uredu predsjednika mađarske Vlade naglasio je kako se uporaba materinskog jezika smatra vrijednošću koju treba zaštititi. Nacionalne manjine svoj jezik trebaju upotrebljavati u svim područjima života, i u javnoj i u privatnoj sferi. To je njihova temeljna vrijednost koju je potrebno štiti u svim slučajevima. Mađarska uvelike podupire rad FUEN-a, prisjetimo se foruma europske građanske inicijative „Minority SafePack” – milijun potpisa za raznolikost u Europi radi poboljšanja zaštite pripadnika nacionalnih i jezičnih manjina te jačanja kulturnih i jezičnih raznolikosti u Uniji. Više od pola potpisa skupljeno je u Mađarskoj i Rumunjskoj, a u prikupljanju potpisa prednjačila je autohtona mađarska manjina u europskim zemljama.

Državni tajnik naglasio je kako bi manjinska zajednica mogla izgubiti svoje najtalentiranije pripadnike ako prava nacionalnih manjina nisu zajamčena, ako je uporaba materinskog jezika odnosno jezika nacionalne manjine ograničena ili ometana, ako su zabranjeni i progonjeni.

Istaknuo je kako je Mađarska formilirala pet temeljnih načela na kojima treba graditi europsku politiku zaštite manjina. U skladu s tim zaštita nacionalnih manjina u Europi nije unutarnje pitanje države, nego europsko pitanje čija je osnova nacionalni identitet. Državljanstvo se može odvojiti od nacionalnog identiteta, a temelj zaštite nacionalnih manjina puno je jamstvo prava na nacionalni identitet. Prema četvrtom načelu moraju se osigurati individualna i kolektivna prava radi zaštite identiteta, dok su prema petom nacionalne manjine koje žive na teritoriju jedne države državotvorni čimbenici te države.

Rekao je kako mađarska Vlada nastavlja aktivno i učinkovito podupirati težnje Mađara izvan Mađarske i općenito težnje

nacionalnih manjina, čime im se osigurava ostanak na ognjištima predaka. Dodao je da, kad je riječ o Mađarima izvan Mađarske, od zemalja gdje oni žive traži tek ono što Mađarska pruža nacionalnim manjinama u Mađarskoj.

Naglasio je kako u Mađarskoj živi 13 autohtonih narodnosti koje su priznate Ustavom i kako je njihov broj od 2001. do 2011. prema podacima iz popisa stanovništva porastao jedan i pol puta te kako je mađarska Vlada šesterostruko povećala potporu narodnostima u Mađarskoj u proteklom desetljeću. Dodao je kako se broj obrazovnih institucija koje održavaju narodnosne samouprave od 2010. godine povećao osam puta te ih danas pohađa više od 20 000 učenika.

Poručio je kako Mađarska podržava djelovanje FUEN-a te će s njim nastaviti borbu pred Europskim sudom kako bi rad uložen u inicijativu „Minority SafePack” urodio plodom.

Europska komisija u svojem odgovoru na europsku građansku inicijativu „Minority SafePack”, koju je podržalo više od milijun građana diljem EU-a, utvrdila je kako se postojećim i donesenim zakonodavstvom EU-a podupiru različiti aspekti te inicijative. U komunikaciji Europske komisije svaki od devet pojedinačnih prijedloga inicijative ocijenio se zasebno, uzimajući u obzir načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Iako se ne predlažu daljnji pravni akti, prema ocjeni Europske komisije potpuna provedba postojećeg zakonodavstva i politika snažno bi doprinijela ciljevima inicijative.

Predsjednik FUEN-a, inače zastupnik Mađarske demokratske zajednice Rumunjske u Europskom parlamentu, između ostalog je na svečanosti otvaranja 67. kongresa rekao kako je FUEN, koji je utemeljen prije više od 70 godina, postigao dobre rezultate, ali kako ima još dosta posla. Istaknuo je kako se manjine u mnogim dijelovima Europe tek toleriraju, kako ne uživaju autonomiju, prava i mogućnosti kakve imaju narodnosti u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Klara Marić i Tea Stjepić: „S(l)ovarica”

U ponedjeljak 5. lipnja autorice Klara Marić i Tea Stjepić predstavile su svoje autorsko djelo „S(l)ovarica” u Osnovnoj školi „Mate Meršić Miloradić” u Sambotelu. Riječ je o integriranoj radnoj početnici za hrvatski jezik u prvom razredu osnovne škole. Autorice su udžbenik predstavile na dva ogledna sata, jedan sat u prvom razredu i drugi u drugom. Nakon toga slijedila je kratka prezentacija pomoćnog materijala. U posjet ustanovi došli su učiteljice i učitelji iz drugih škola, a Stjepić i Marić navele su im sve prednosti „S(l)ovarice” te su s njima podijelile vlastita iskustva.

Ideja o „S(l)ovarici” počela je početkom nove školske godine u prvom razredu Klare Marić. Postojeći udžbenici bili su dobri i kvalitetni za generacije djece koja su nekad dolazila u prvi razred i već su se susrela s hrvatskim jezikom kroz razgovor s roditeljima, bakama, djedovima itd. Činjenica je da danas upisujemo djecu koja dolaze u prvi razred s nultom razinom znanja hrvatskog jezika. Prema tome, Marić je shvatila da ne može drukčije nego pripremiti vlastiti materijal kojim bi krenula učiti djecu. Dobila je potpunu potporu cijele ustanove te se iz te ideje razvila i ideja da bi materijal mogao biti koristan i drugim učiteljicama u sličnim školama. Materijal se izrađivao i pripremao čitavu školsku godinu. Sljedeće školske godine u ustanovu stigla je Tea Stjepić. „Kolegica Stjepić tek je završila fakultet te je puna ideja, kreativnosti i energije za radom”, govori Marić. Nakon razgovora odlučile su postati suradnice. Tad se Stjepić počela koristiti materijalom u svojoj nastavi te ga je korigirala, nadopunila i grafički poboljšala. Zajedničkim snagama uspjele su napraviti jedan kvalitetan i interaktivan materijal koji se kroz dvije generacije pokazao vrlo uspješnim i poboljšao je kvalitetu rada. Pomoćni materijal sastoji se od dva dijela. Prvi je dio radni udžbenik. On sadrži lekcije za početno učenje vokabulara, početno učenje slova te čitanku. Drugi je dio radna bilježnica koja prati lekcije radnog udžbenika. U njemu se nalaze zadatci za predvježbe pisanja, vježbe vokabulara te učenje pisanja malih pisanih slova. Pomoćni materijal sadrži interaktivne zadatke pomoću kojih djeca mogu vježbati i kod kuće na pametnim uređajima. Također, sadržaji su prilagođeni novim generacijama. Književna su djela suvremena, jednostavnija i lakša za razumijevanje. Nisu izostavljena ni djela pisaca hrvatske dječje poezije u Mađarskoj. Zadatci različitih tipova i različitih razina potiču razmišljanje, kreativnost te logiku kod djece te sustavno i postupno obogaćuju njihov rječnik, omogućujući indivi-

Stranica iz „S(l)ovarice”

Autorice „S(l)ovarice”

Prezentacija u samboteljskoj školi

dualni razvoj učenika. Na kraju školske godine učenici se mogu slobodno izražavati hrvatskim jezikom, slažući jednostavne rečenice koje se često upotrebljavaju u svakodnevnom govoru. Iznimno su zainteresirani za igre koje „S(l)ovarica” nudi. Čak se javlja i natjecateljski duh, a nekoliko je učenika izjavilo kako i u slo-

bodno vrijeme vole rješavati Wordwall kvizove. „Nadamo se da će naš pomoćni materijal koristiti drugima te da će se jednoga dana ostvariti ne samo kao pomoćni materijal nego kao i službeni udžbenik!”

Klara Marić i Tea Stjepić

Nova zgrada u Pečuhu: „Collegium Croaticum”

U organizaciji Hrvatske državne samouprave u Pečuhu je 31. kolovoza svečano otvorena nova zgrada Hrvatskog internata „Collegium Croaticum”. Zgrada se nalazi u Ulici Nagy Lajos Király na broju 4. Bila je to nekad zgrada hrvatskog vrtića u Pečuhu, a prije nekoliko godina uz posredstvo Grada Pečuha došla je u vlasništvo Hrvatske državne samouprave, koja je uz potporu mađarske Vlade, Državnog tajništva za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama i Fonda „Gábor Bethlen” obnovljena i stavljena u funkciju. U zgradi su sjedište dobile dvije HDS-ove institucije: Hrvatski internat „Collegium Croaticum” i Hrvatski pedagoški i metodički centar „Metodika” u Pečuhu.

Na ulazu

U Hrvatskom internatu „Collegium Croaticum” može boraviti osam studenata u četirima dvokrevetnim sobama s kupaonicama. Studenti osim toga na raspolaganju imaju čajnu kuhinju i kvalitetno opremljenu učionicu za slobodne i društvene aktivnosti. Internat i u Budimpešti od prije dvije godine nudi smještaj za studente, njih šestero, u prostorijama koje unajmljuje od Neprofitnog poduzeća „Croatica” u Ulici Lónyai 18/B.

Okupljene su na svečanom otvorenju nove zgrade u Pečuhu pozdravili veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose Ureda premijera Mađarske Miklós Soltész i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan. Slijedilo je svečano presijecanje vrpce. Potom su pozvane uzvanice novim prostorijama proveli ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra „Metodika” Žanet Vörös i ravnatelj Hrvatskog internata „Collegium Croaticum” Štef Prosenjak.

Nova zgrada u Pečuhu

Predsjednik HDS-a Ivan Gugan pozdravlja nazočne

Državni tajnik Soltész naglasio je kako je nekad napuštena i oronula zgrada prekrasno obnovljena i stavljena u funkciju. Čestitao je arhitektima i izvođačima radova na izvrsno obavljenu poslu. „Svjedoci smo da u Baranji djeca od vrtića preko osnovne škole, gimnazije i sad i fakulteta ostaju unutar hrvatske manjine, a to je prekrasna mogućnost za učenje hrvatskog jezika i pripadanje zajednici. Ostaju na jednom mjestu, u Pečuhu, imaju smještaj i tu su u stručnom kolegiju koji će jačati njihovu nacionalnu svijest i pripadnost hrvatskoj zajednici. Ova više-

funkcijska zgrada na ponos je Hrvata u Mađarskoj i nova je postaja u ulaganjima u projekte Hrvata u Mađarskoj u Pečuhu sa strane mađarske Vlade. Ta ulaganja služe za čuvanje tradicija, materinskog jezika i ostvarivanje kulturnih ciljeva.”

Državni tajnik Zvonko Milas u svojem je govoru između ostalog rekao kako su Hrvatski internat „Collegium Croaticum” te Hrvatski pedagoški i metodički centar posebno važne institucije za mlade, ali i za pedagoge u školama u Mađarskoj. Važne su jer služe za jačanje, osnaživanje i stručno

Državni tajnici Soltéz i Milas, ravnateljica metodičkog centra Žanet Vörös i pečuški zastupnik Péter Csizmadia

Zvonko Milas, Milan Bošnjak, Ivan Gugan i Jozo Solga

Ravnatelj Collegiuma Croaticum Štef Prosenjak i ugledni gosti, među njima gradonačelnik Pečuha Attila Péterffy i konzul Neven Marčić

usavršavanje znanja. Stečenim znanjima jača se nacionalna svijest te poznavanje kulture i materinskog jezika kako bi se mogle ostvariti uspješne karijere i hrvatske priče. „Otvaranje Hrvatskog internata ‘Collegium Croaticum’ – u kojem će možda i najljepše godine svoga života provesti mladi Hrvati u Mađarskoj i njih osam useliti već od ove jeseni, a funkcionalan prostor za rad dobit će i ‘Metodika’, hrvatski pedagoški i metodički centar – jasan su i nedvojben doprinos opstojnosti, osnaživanju i razvoju hrvatske zajednice u Mađarskoj. Smatram vrlo pozitivnim što je u proteklih nekoliko godina Hrvatska državna samouprava poseban naglasak stavila na poboljšanje uvjeta u području odgoja i obrazovanja jer su djeca i mladi svima nama najvažniji”, istaknuo je državni tajnik Zvonko Milas.

„Drago mi je što hrvatska zajednica ima tako dobar odnos s većinskim narodom i mađarskom Vladom, kojoj zahvaljujem na odobrenju sredstava za ostvarivanje ovog projekta. Kao i dosad,

a i više od toga, Hrvatska će pomoći da objekt dobro funkcionira i da mladi u njemu mogu kvalitetno provoditi svoje vrijeme, što je najbolji put za očuvanje opstojnosti i snage zajednice. Namjera je naše Vlade svake godine povećavati sredstva za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pa tako i za Hrvate u Mađarskoj. Vjerujem da će pripadnici hrvatske zajednice prijaviti svoje programe i projekte, a mi ćemo kao dobri partneri i sunarodnjaci pomoći jedni drugima u stvaranju preduvjeta za što bolji način očuvanja identiteta i prenošenja vrijednosti na mlade”, poručio je Milas.

U svojem je govoru predsjednik HDS-a Ivan Gugan rekao: „Hrvatska državna samouprava 2014. godine među svojim je prioritetima zacrtala proširivanje institucionalnog zaleđa i izgradnje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj. U skladu s tim utemeljila je nekoliko kulturnih i obrazovnih institucija. Naša samouprava posljednjih godina posebnu pozornost posvećuje obrazovanju na hrvatskom jeziku i stoga je bilo iznimno važno utemeljiti Hrvatski pedagoški i metodički centar, instituciju koja surađuje s hrvatskim vrtićima, dvojezičnim školama te školama s predmetnom nastavom hrvatskog jezika. Primarna joj je misija pružanje stručnih usluga. Njezini djelatnici rade na konstantnom unapređenju hrvatskog obrazovanja i poučavanju hrvatskog jezika, jačanju identiteta djece u svim hrvatskim školama te na očuvanju hrvatskog jezika i kulture. Redovito organiziraju razna tematska usavršavanja za nastavnike i odgojitelje s naglaskom na metodiku u poučavanju jezika. Jednako tako, za budućnost naše zajednice iznimno je važno uključiti mlade u kulturne i društveno-političke aktivnosti. Upravo je radi toga 1. srpnja 2022. godine utemeljen Hrvatski internat ‘Collegium Croaticum’ na dvjema lokacijama, u Budimpešti i Pečuhu, u gradovima gdje studira najviše hrvatskih studenata. Cilj je ove institucije usmjeravanje, poučavanje, poticanje mladih na aktivnije sudjelovanje u javnom životu hrvatske zajednice, stvaranje nove hrvatske inteligencije. Nije slučajno što su upravo te naše dvije najmlađe institucije dobile svoj novi dom u samom središtu grada Pečuha.

Iskoristio bih priliku i zahvalio svima koji su na bilo koji način pomogli u ostvarenju ovog projekta: Državnom tajništvu za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama mađarske Vlade, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Gradu Pečuhu, djelatnicima Ureda Hrvatske državne samouprave, djelatnicima Metodičkog centra i Collegiuma Croaticum te, dakako, arhitektima i izvođačima radova.”

Branka Pavić Blažetin

Miklós Soltész: „Narodnosne civilne udruge mogu se natjecati za okvirni iznos od 450 milijuna forinti”

„Za djelovanje narodnosnih civilnih udruga mađarska je Vlada u proračunu za 2024. godinu osigurala 450 milijuna forinti. Ovih je dana, točnije 29. kolovoza, Fond ‘Gábor Bethlen’ otvorio natječaj koji traje do 28. rujna”, izjavio je 31. kolovoza državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose Miklós Soltész. Državni tajnik Soltész pritom je naglasio kako je jedan dio te okvirne svote, točnije 40 milijuna forinti, namijenjen isključivo natječajima za kupnju glazbenih instrumenata i narodne nošnje. Dodao je kako je u proteklih deset godina kroz taj sustav provedeno više od 4100 uspješnih natječaja te je uz to mađarska Vlada podržala narodnosti koje žive u Mađarskoj s 4,1 milijardom forinti.

Branka Pavić Blažetin

Dan sela i obiteljski dan u Gari

Mjesna samouprava Gare u suradnji s mjesnim narodnosnim samoupravama i civilnim udrugama organizirala je 19. kolovoza tradicionalni Dan sela i obiteljski dan. Cjelodnevni program u dvorištu Doma kulture bio je ispunjen zabavnim i glazbenim sadržajima za djecu, mlade i odrasle.

Pod hrvatskim šatorom uvijek je veselo

Janja Čeliković iz Gajića i Martin Kubatov u kušanju

Vič. Tibor Szűcs redoviti je gost garskih događanja

Desetljećima se Dan sela priređivao zajedno s natjecanjem dvoprega na garskom hipodromu, a već nekoliko godina održava se na lijepo uređenu dvorištu Doma kulture u povodu blagdana svetog Stjepana, nacionalnog praznika i dana mađarske državnosti, 20. kolovoza.

Narodnosna gastro ulica i ove je godine okupila garske zajednice i obitelji. Narodnosne samouprave Hrvata, Nijemaca i Roma, Udruga Sikuljaca i Mjesna samouprava Gare okupile su mještane, obitelji i prijatelje. Hrvatska samouprava Gare ove je godine pripremila nadaleko poznat garski paprikaš od ovčetine i mesa pijetla, a uz mještane ugostila je i prijatelje iz Gajića i Topolja, prijateljskog naselja u Republici Hrvatskoj, također i iz Vojvodine. Nakon ručka zapjevalo se uz harmonikaša iz Popovca.

Dan je obogaćen i zabavnim kvizom o garskim narodnostima radi boljeg upoznavanja prošlosti i sadašnjosti garskih zajednica. U suradnji s narodnosnim samoupra-

vama i udrugama kviz je priređen u mjesnoj knjižnici, a organizirala ga je i vodila predsjednica Njemačke narodnosne samouprave. Na poziv organizatora odazvalo se pet ekipa, među njima i ekipa bunjevačkih Hrvata pod imenom „Biseri“. Ekipa koju su činile Eva Horvat, Diana Kričković, Marija Patarić Kubatov i Magdolna Komeszar Raffai pokazala je zavidno znanje o garskim narodnostima te osvojila drugo mjesto. Prve tri ekipe nagrađene su darovima koje su osigurale narodnosne samouprave.

U nastavku dana održani su zabavni programi za djecu i koncerti, a u predvečernjim satima blagoslovljen je i novi kruh. Nakon večere za koju je pripremljena pečena kobasica dan je završen koncertom rock-sastava „BMV Rock Egylet“ te uličnom zabavom i pučkom veselicom uz sastav „KISS DUO“.

S. B.

Ekipa „Biseri“ osvojila je drugo mjesto na narodnosnom kvizu

Narodnosni festival – jedinstvo raznolikosti

U organizaciji Narodnosnog savjeta Grada Pečuha 2. rujna na glavnom pečuškom trgu, Trgu Széchenyi, održan je treći Narodnosni festival. U gradu Pečuhu djeluje 11 narodnosnih samouprava (hrvatska, njemačka, srpska, ukrajinska, grčka, bugarska, rusinska, armenska, romska, rumunjska, poljska) i sve one sa svojim programom sudjeluju na spomenutom festivalu.

Uz šatore u kojima izloženi materijalni predmeti te uz gastronomsku ponudu specifičnu za svaku manjinsku zajednicu na pozornici se manjine predstavljaju pjesmom, plesom i svirkom. Brojne manjinske zajednice u gradu Pečuhu doprinose svojom kulturom i jezikom prosperitetu grada i sastavni su dio njegova identiteta. Stoga ovaj Narodnosni festival čuvanja običaja privlači iz godine u godinu sve veći broj posjetitelja. Izložbe knjiga, novina, radionice vještih ruku, izložene narodne nošnje, degustacija brojnih specijaliteta: od čobanca do bureka, dobrih vina i sira, marlenke, do salate od cikle, štifoldera i dobrih kiflica, kuglofa... Uz štandove manjinskih samouprava našli su se i vinari, proizvođači meda i sira, Europski štand, Otok čitanja i Sajam starih knjiga te brojni drugi. Kvizovi, pokloni, hena, turska kava i ostale brojne kreativne radionice privukli su velik broj zainteresiranih. U kulturnom programu nastupili su plesni ansambl „Banat“, plesna skupina „Fünfkirchen – Leőwey“, Ferenc Gyöngyösi, plesni ansambl „Jantra“, plesna skupina Čitaonice mohačkih Šokaca, sastav „Nur“, puhački omladinski orkestar „Pécsi Sopiana“, plesna skupina „Pécsi Shukaripe“, umjetnici pečuške Ukrajinske narodnosne samouprave, skupina „Polonez“, sastav narodnog plesa „Pyrgos“ – grčki orkestar, György Rozvány. Izvrstan

Ispred hrvatskog šatora

One su došle s tatom

Prijateljice na festivalu

čobanac kod hrvatskog šatora skuhao je zastupnik Hrvatske samouprave Pečuha Jozo Hári, a kolače sa sirom ispekla njegova supruga Nóra Hári. Predsjednik Hr-

vatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin rekao je kako je podijeljeno 70 obroka.

BPB

II. Narodnosni sajam – susret okusa, mirisa i kultura

U organizaciji samouprave grada Mohača i manjinskih samouprava koje djeluju u Mohaču – Hrvatske samouprave Mohača, Njemačke samouprave Mohača, Srpske samouprave Mohača i Romske samouprave Mohača – te civilnih udruga 2. rujna na glavnom mohačkom trgu, Trgu Széchenyi, održan je II. Narodnosni sajam – susret okusa, mirisa i kultura. Nakon svete mise u zavjetnoj crkvi u postavljenim šatorima odvijale su se brojne radionice, priređene su izložbe te sajam proizvoda. Na pozornici su se redali izvođači, a dan je svečano otvorio gradonačelnik Mohača Gábor Pávkovics. Kuhala su se jela svih naroda, a mađarska, hrvatska, romska, srpska i njemačka glazba izmjenjivala se svakih 45 minuta u blokovima uz svirku sastava „Sextett“ i „Glasovi“ te Istvána Petija Kovácsa i sinova.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Hrvatska samouprava grada Mohača

Zajedno na pozornici

HKD „Veseli Gradišćanci” na 57. Đakovačkim vezovima

„Svi se momci oženiše...” bio je naziv scenske slike na svečanom otvorenju 57. Đakovačkih vezova. Slika je nastala prema rukopisnoj priči „Puška kobnica” Nikole Tordinca (Đakovo 1858. – Đakovo 1888.), a u njezinu nastajanju upotrijebljeni su tekstovi književnika i glazbenika Ilije Okrugića Srijemca i suvremene književnice Nevenke Nekić.

HKD „Veseli Gradišćanci” u mimohodu

Voditelj „Veselih Gradišćanaca” Štefan Kolosar sa svojim plesačima

I ovogodišnje Đakovačke vezove, pedeset i sedme, odlikovali su brojni sadržaji. Nastupila su brojna kulturno-umjetnička društva iz zemlje i inozemstva. Vezovi su počeli 21. lipnja u parku Strossmayer Ivanjskim kresovima, a završeni 9. srpnja svečanom povorkom 57. Đakovačkih vezova ulicama Đakova (folklorne skupine, svatovske zaprege i jahači), svetom misom u katedrali sv. Petra, međunarodnom smotrom folklor, smotrom folklor Hrvatske, Finalom Croatia Cupa za jednoprege i dvoprege, smotrom folklor Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, glazbeno-scenskim programom „Slavonijo, zemljo plemenita”, izborom najbolje nošenog narodnog ruha (djevojke, snaše i momci) i zabavom.

HKD „Veseli Gradišćanci” nije prvi put na Vezovima, a imaju i čvrste prijateljske veze s KUD-ovima iz ovog kraja, tako i s KUD-om „Lipa” iz Semeljaca te s folklorošima iz

Budrovca i Cerića. Već su bili i gosti priredbe „Kolo na Vrbiku” koja se održava u Semeljcima. I ovoga puta imali su nastup te sudjelovali na mimohodu. KUD „Šokadija” iz Budrovca, HKD „Hajdenjaka” iz Dolnje Pulje i HKD „Veseli Gradišćanci” već niz godina njeguju prijateljske veze. HKD „Veseli Gradišćanci” nastupio je na ovogodišnjim Vezovima uz pratnju Orkestra HKD-a „Hajdenjaka”.

HKD „Veseli Gradišćanci” dolazi iz sela Unda u Đursko-mošonsko-šopronskoj županiji. To malo selo u zapadnoj Mađarskoj ima bogatu kulturu i tradiciju. Skupina je osnovana 1974. godine, a kulturni je život u selu bio snažan i u ranim pedesetim godinama. Tad nije djelovala samo plesna skupina nego i zbor i kazališna skupina. Trenutačno u Undi djeluju vrtičke, školske i plesne skupine za odrasle kao i ženski zbor i tamburaški sastav. HKD „Veseli Gradi-

šćanci” nositelj je brojnih priznanja u Mađarskoj i u Hrvatskoj. Navest ćemo tek neka: 2005. godine nagrađen je Zlatnom diplomom Hrvatskog sabora za kulturne i tradicionalne aktivnosti tijekom proteklih 30 godina, 2009. godine primili su nagradu „Za manjine” mađarskog premijera i spomen-ploču „Za mlade” Hrvatske državne samouprave, u travnju 2013. godine dodijeljen im je zlatni certifikat na državnom natjecanju u organizaciji Udruge narodnih umjetnosti „Muharay Elemér”, 2019. godine dobili su nagradu „Pro Cultura Minoritatum Hungariae”, 2020. „Povelju Republike Hrvatske” odlukom predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović.

Godine 2006. izdali su CD pod nazivom „Blažen Božić”, a 2011. godine DVD s prikazom tradicija iz Unde. Svake godine objavljuju zidni kalendar. Redovito nastupaju na seoskim danima, balovima, domaćim i stranim festivalima. Nastupili su u Austriji, Njemačkoj, Slovačkoj, Poljskoj, Rumunjskoj, Crnoj Gori, Sloveniji i u Hrvatskoj. Cilj im je očuvanje hrvatske tradicije i kulture te oživljavanje narodnih običaja.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Ivan Ivković Ivandekić

Trenutak za pjesmu

**Pasla, pasla četir' konja vrana,
Četir' vrana i četir' žerava,
Čuvala ih lipog Ive majka,
Čuvala ih pa im besidila:
Paste, paste, četir' konja vrana,
Četir' vrana i četir' žerava.
Sutra ćete na daleke pute,
Na daleke pute, po lipu divojku.**

Svatovska narodna

Dvojezično izdanje o Ženskom pjevačkom zboru „Ružmarin“

Udruga „Kulturno društvo Kerestur“ obradovala je svoje najstarije članove malim dvojezičnim izdanjem pod naslovom „Ženski pjevački zbor Ružmarin, čuvar tradicijskih vrijednosti Kerestura“. Predsjednica udruge Erzsébet Deák Kovács ovom je malom brošuricom od 16 stranica na mađarskom i hrvatskom jeziku željela zahvaliti članicama zbora na dugogodišnjem radu kojim su doprinijele prenošenju vrijednosti baštine u Keresturu. Promocija izdanja uz kratak program članica zbora održana je 31. srpnja. Izdanje je materijalno pomogla Zaklada „Sándor Csoóri“.

Predsjednica Udruge „Kulturno društvo Kerestur“ predstavlja dvojezično izdanje

Iako je Ženski zbor „Ružmarin“ tek 2008. godine pristupio Udruzi „Kulturno društvo Kerestur“, njihovo djelovanje prema pronađenim izvorima seže u dalju prošlost, u vremena prije pola stoljeća. Članice zbora „Ružmarin“ i danas su čuvarice hrvatskog kajkavskog narječja. Njihovi nastupi, programi povezani s njegovanjem hrvatskih tradicija, pučkih jela te njihove scenske igre svjedoče o raznolikosti djelatnosti. Redovito pomažu u uređivanju Hrvatske zavičajne i spomen-kuće. Mnogo su pomogle u uređivanju okoliša kuće, skupljanju predmeta i uređivanju unutrašnjeg prostora. Poznaju i pjevaju mnoštvo hrvatskih i mađarskih pjesama. Predstavljaju tradicionalna jela koja su vrlo popularna ili koja se već rjeđe nađu na stolovima mladih obitelji. Članice DVD snimkama promoviraju i čuvaju stare pučke tradicije, običaje, među ostalim izradu pisanica, žetvu, lušćenje kukuruza, kiseljenje zelja, kušanje vina, božićne običaje, a predstavljaju i pečenje kruha, izradu konoplje

te svadbene običaje. Redovite su pomoćnice programa Udruge „Kulturno društvo Kerestur“. Svojim nastupima ostavljaju otisak u regiji, ali i na međunarodnim pozornicama u Erdelju, Hrvatskoj, Sloveniji. Doduše, skupina okuplja članice starije dobi, ali njihova aktivnost nadmašuje i mlađe naraštaje. Na promociji izdanja predsjednica Udruge „Kulturno društvo Kerestur“ Erzsébet Deák Kovács zahvalila je članicama zbora na dosadašnjem radu, svemu što su činile radi očuvanja autentičnih narodnih vrijednosti. Pjevačice su tijekom desetljeća skupljale i dokumentirale predmete, narodne pjesme, tradicionalne recepte i običaje te mnoge druge vrijednosti. Na taj su ih način spasile od zaborava. Na promociji prisutne su se prisjetile minulih godina. Najduže su u zboru Ilona Medli i Margit Andrašek i obje su ispričale svoje najljepše uspomene. „Vek mi je bilo jako lepo skupa, mnogo pot smo išle na programe i najveć pot smo dobili nagrade. Imamo brončane, srebrne i zlatne medalje, kao i nagradu Zlatni paun. Ono na što sam najveć ponosna je Velika nagrada Karpatskog bazena. To je bilo onda kada smo bili na pozornici Opere u Budimpešti. Nigdar ne budem zabila da su rekli nagradu dobive naš zbor iz

Kerestura“, pričala je Ilona Medli. I Margit Andrašek ima lijepe uspomene i sa zborom, a više je puta nastupila i kao solo-pjevačica. „Bile smo na mnogo mesta, imam lepe uspomene. Falinga je kaj smo već stare, mladi pak ne dođu popevati, dobro bi bilo da nešče to pela dale“, rekla je teta Margita, koja je bila više puta izabrana i za Smotru Međimurske popevke. Ženski pjevački zbor „Ružmarin“ najstarija je skupina u selu koja njeguje tradicije, to zna i voditeljica Eržika Selek. „Mi smo jako mnogo delale, tak mislim, svi skupa za hrvatsku i za međersku kulturu. To tak je moći ak si skupa za jedno delo primemo, onda nam ide. Lepo je da smo skupa, već se znamo kaj što dela, već smo si pajdašice. Vek se dogovorimo kakvu scenu bomo za nekfe programe. Primile smo mnogo priznanja, najveć smo dobile za hrvatske popevke, al smo i za igrokaze što smo prikazali na Adaču. Nam je najbolje priznanje da nam publika plešće“, pričala je Eržika. I drugi su sudjelovali u njegovanju kulture, no neki su se već preselili na drugi svijet, neki pak se razboljeli ili im je samo otišla volja. Na promociji dvojezičnog izdanja svi su se nadali da će se rad pjevačkog zbora nastaviti.

Beta

Bogatstvo...

Bivše i sadašnje članice Pjevačkog zbora „Ružmarin“ s dvojezičnim izdanjem

VII. Hrvatski ljetni festival

Hrvatski ljetni festival na Dravi, nekadašnji Festival mladih na obali Drave, ime je manifestacije koja je sedmi put organizirana. Ove godine zbog visokog vodostaja rijeke Drave program se nije odvijao na obali Drave kod Brlobaša, nego u dvorištu i prostorijama Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin” u Martincima. Organizaciju su potpisali Hrvatska državna samouprava, Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata u Mađarskoj te Kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin”.

Nakon dolaska gostiju u ranim prijepodnevnim satima dvadesetak ekipa u svojim paviljonima počelo je s pripremom gastronomskih specijaliteta Hrvata u Mađarskoj. Nakon degustacije i ručka u 15 sati započeo je koncert tamburaških orkestara. Nastupili su serdahelske „Pomurske žice”, mohačka „Radost” i starinski „Biseri Drave”. Slijedio je kulturni program uz nastup vršendske Plesne grupe „Bubice”, Benjámina Erdélyija i TS-a „Misija” i zajedničku pjesmu KUD-ova „Podravina” i „Drava”. Potom je slijedila plesačnica s Vesnom Velin uz svirku TS-a „Misija”, nastup „Podravka Benda” i koncert „Sinova ravnice”. Druženje uz glazbu potrajalo je do dugo u noć.

Mnogi sudionici i gledatelji programa „Podravske večeri 2023.”, održanog u noćnim satima 11. kolovoza u Potonji, nisu ni otišli na spavanje jer ih je čekao novi program dan poslije u Martincima – VII. Hrvatski ljetni festival. Jer već od „ranja” trebalo je upaliti vatru, pripremiti meso ili što drugo što se toga dana kuhalo u kotliću, peklo na žaru ili vrtjelo na ražnju. Svaka od prijavljenih ekipa u svojem je paviljonu prostrla stol i na njega iznijela svoju ponudu za sve koji su navratili do njih da ih pozdrave i razgovara-

V. d. ravnateljica Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj Gabriella Kohut-Várhelyi obraća se okupljenima

Plesna skupina „Bubice”

Damir Brdarić iz Rušana

ju s njima, dogovore neke nove programe i priče. A kuhalo se svega: perkelti svih vrsta, pa i od divljači i „petla”, grah s mesom i bez mesa, fiš, sarma, pekla se i morska riba, ćevapi, janjetina, odojak. Damir Brdarić iz Rušana neumorno je i znački ložio vatru i stavljao žar ispod odojka i janjeta na ražnju, a pomagao mu je Ljubomir Laić. Reče mi Damir dok nam je dim štipao oči: „Za pravi posao treba vremena, a po kilaži i janje i odojak bili su na prvi pogled idealni za ražanj.” Vjerojatno se nisu razočarali oni koji su ih, nakon što bilo gotovo, mogli kušati. Attila i martinački svirci s martinačkim su pjevačicama više pjevali „Mi Hrvati”

nego jeli u paviljonu, ali su se barem čuli nadaleko. I Starinčani su bili veseli kao i Izvarci i Lukoviščani.

Paviljon Udruge „Naši ljudi”, Saveza Hrvata u Mađarskoj i vršendskih Hrvata (Hrvatska samouprava Vršende) bio je mjesto gdje se već oko jedan sat moglo dobro najesti, pa je to iskoristila i Vaša novinarka. Dombol i Potonja bili su jedno do drugog, do njih Barča pa Šeljina, Brlobaš, Križevci, Daranj, Novo Selo, Bojevo, Centristi JGDŽ, Veterani – Zrinski, Udruga „NOVI – TON”... I da ne nabrajam. Jela u izobilju. I kolača koje sam imala priliku kušati. Slanina koju je pržio Jozo Dudaš iz Potonje izvrsno je izgledala. U žamoru priče i svirke članovi

sastava „Sinovi ravnice“ i „Podravka Band“ namještali su razglas i instrumente za večernji nastup. Od šatora do šatora i tako do početka koncerta tamburaških orkestara i kulturnog programa na maloj otvorenoj pozornici postavljenoj za ovu prigodu u martinačkoj „Areni“, tj. dvorištu Doma kulture ili Hrvatskog kulturnog i sportskog centra JGDŽ. I dok su se mnogi skrivali pod šatorima, započeo je koncert tamburaških orkestara. Na vrelo sunce izišli su serdahelske „Pomurske žice“, mohačka „Radost“ i starinski „Biseri Drave“.

U kulturnom programu prvi su nastupili članovi vršendske Ple-sne grupe „Bubice“, koji su nastupili uz pratnju TS-a „Misija“. Slijedio je združeni zbor sastavljen od članova KUD-ova „Podravina“ i „Drava“ uz pratnju svirača iz Podravine te nastup TS-a „Misija“, koja je pratila solistički nastup Benjamina Erdélyija. Vesna Velin

sve je pozvala u plesničnicu te se razvilo kolo u koje su se uhvatili djeca, mladež, stariji i najstariji. TS „Misija“ neumorno je svirao.

U večernjim satima nastupio je „Podravka Bend“ te je održan koncert „Sinova ravnice“. Druženje uz glazbu potrajalo je do dugo u noć.

Branka Pavić Blažetin

Jozo Dudaš i Ruža Sebestyén

Martinčanke

I glasnogovornik Hrvata Jozo Solga u kolu

Biseri Drave

TS „Misija“ i Benjamin Erdélyi

Hrvati iz Barča

SUMARTON – Mjesna samouprava Sumartona u suradnji s civilnim udrugama održala je 9. rujna Obiteljski dan na nogometnom igralištu. Tijekom dana održana su natjecanja za djecu i roditelje, radionice vještih ruku, natjecanje u kuhanju i nogometna utakmica između NK-a „Napred“ iz Sumartona i NK-a „Serdahel“.

Hrvatski društveni dom u Prisiki

U sklopu Dana naselja i Dana lepnja i renovice u Prisiki je 12. kolovoza svečano otvoren Hrvatski društveni dom. Novi društveni dom dobro će služiti aktivnoj seoskoj zajednici, civilnim udrugama i pojedincima za razne programe, radionice, sastanke i za druge potrebe. Ulaganje je ostvareno uz potporu mađarske Vlade u sklopu Programa „Mađarsko selo“. Načelnik mjesta Gyula Orbán i predsjednik hrvatske samouprave Pavao Nickl na svečanosti su zahvalili državnom tajniku Péteru Ághu i povjereniku Vlade Alpáru Gyopárosu na zalaganju i pomoći u ostvarivanju projekta. Hrvatski društveni dom blagoslovili su prisikički farnik Lászlo Dömötör i farnik Štefan Dumović, rođen u Prisiki. Na priredbi je bio i predsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije Štefan Krizmanić.

Zgrada novog Hrvatskog društvenog doma do 1970. bila je osnovna škola, a zatim je prenamijenjena za ured pošte. Mjesna i hrvatska samouprava zajedničkim su snagama uspjele pribaviti sredstva da se zgrada u potpunosti obnovi i u modernom obliku ubuduće služi mještanima. Radovi obnove obavljani su u dva navrata. Naime, za potporu se prvo kandidirala mjesna samouprava Prisike, tad je dobivena potpora od 25 milijuna forinti, i od tih sredstava obnovljen je krov, izolirana fasada, promijenjeni su vanjski prozori i sanitarije, struja, grijanje. Za daljnje radove i obnovu interijera, uređenje kuhinje, oblaganje podova, bojenje i uređenje okoliša hrvatska je samouprava dobila potporu također od 25 milijuna forinti, a namještaj je nabavljen vlastitim sredstvima. Inače je Općina Prisika u ovom mandatu bila uspješna i na raznim drugim natjecanjima i uspjela je pridobiti sredstva od gotovo 300 milijuna forinti za razvoj mjesta, izjavio je načelnik Gyula Orbán. Među ostalim obnovljena je i cesta koja vodi do Hrvatskog Židana, što omogućuje sigurnije prometovanje između dvaju hrvatskih mjesta. Na svečanom otvorenju hrvatskog doma povjerenik Vlade Alpár Gyopáros istaknuo je kako u Ma-

Zgrada Hrvatskog društvenog doma

Nazočne pozdravlja predsjednik Hrvatske samouprave Prisike Pavo Nickl

Farnik Štefan Dumović blagoslovio je novi dom

Državni tajnik Péter Ágh i povjerenik Vlade Alpár Gyopáros

đarskoj u malim mjestima još uvijek žive zajednice koje njeguju tradicije, koje se u poteškoćama slože i međusobno si pomažu, a u tim nastojanjima želi im pomoći i mađarska Vlada. Državni tajnik Péter Ágh izrazio je nadu da će hrvatski dom često biti mjesto susreta mještana, kulturnih grupa i drugih. U Prisiki se za njegovanje kulture, tradicija i običaja brine Hrvatsko društvo za očuvanje tradicija i proljepšavanje sela „Zviranjak“ već gotovo trideset godina. U njegovim okvirima djeluju razne kulturne skupine: tamburaši, pjevači, plesači od dječje do umirovljeničke dobi, koji će zasigurno upotrebljavati prostorije novog hrvatskog doma. Nakon svečanog otvorenja društvenog doma slijedilo je uživanje u izvrsnim tradicionalnim jelima i hrvatskom kulturnom programu. Lepinje i renovice pripremale su družine kako bi svatko okusio omiljena jela Prisičana. U kulturnom programu nastupili su pjevači KUD-a „Zviranjak“ i plesna skupina KUD-a „Sumarton“.

Beta

Foto: Facebook – Péter Ágh

Ponovno u školskim klupama

Duge ljetne dane postupno zamjenjuju kraći dani, jutro su hladnija i maglovita, stiže nam jesen, a to je vrijeme kad se školarci trebaju vratiti u školske klupe. Nije lako ponovno se priviknuti na školske obveze, školski red, učenje i druge aktivnosti, sve uprotivo lagodnom ljetnom življenju. Treba pronaći načine kako se vratiti školskim navikama i ugurati sve u svoj raspored. Evo nekih savjeta kako uspješno savladati taj izazov, sve stizati i dobro se pripremiti za jesenske izazove.

- Kako bismo dobro funkcionirali u stresnom i „nagužvanom“ razdoblju i još uz to stigli obaviti i dodatne aktivnosti, glavno je da nas tijelo dobro služi. Zato ne treba vrijeme nadoknađi-

vati nespavanjem – naspavani ljudi stižu obaviti više stvari, imaju više koncentracije i usredotočeniji su.

- Prehrana je jako važna, pa ne smijemo pustiti da nas zov brze nezdrave hrane osvoji u danima kad ne stignemo pripremiti zdrav obrok. Dobra organizacija leži u pripremi veće količine hrane za nekoliko dana unaprijed. Možemo spremati, primjerice, integralnu tjesteninu ili rižu, jaja, voće i povrće u zdjelice i samo vaditi iz hladnjaka. Jednako je brzo kao i naručivanje hrane.
- Na kraju dana za sljedeći dan valja složiti popis stvari koje želimo obaviti – sve od vješanja rublja i odlaska u kupovinu do treninga ili raznih radionica, sati stranog jezika.
- Sljedeći trik manje se služiti mobitelom. Provedena su mnoga istraživanja o vremenu koje provodimo na mobitelu i zajednički je zaključak da prosječna osoba na mobitelu provede više od četiri sata dnevno. Vrijeme provedeno uz ekran remeti kemiju u mozgu, a osobe koje smanje vrijeme uz mobitel postaju mirnije i učinkovitije.

Dan pismenosti

Međunarodni dan pismenosti obilježava se 8. rujna. Naime, pismenost je temeljno ljudsko pravo, a uključena je u pravo na obrazovanje. Pismenost predstavlja temelj za stjecanje znanja, osobni razvoj pojedinca i napredak društva. Svima nama kojima je školovanje potpuno prirodno neshvatljivo je da u svijetu čak više od 780 milijuna ljudi ne zna ni čitati ni pisati. Najveća je stopa nepismenosti u Aziji i Africi. Pojam pismenosti danas više nije povezan samo sa sposobnošću čitanja i pisanja nego je zašao u sva područja života: označava sposobnost pronalaženja, razumijevanja, korištenja informacija u svrhu boljeg osobnog napredovanja u obrazovanju, zdravlju, radu, kulturnom i društvenom životu.

ZA PAMETNE I PAMETNICE

Učiteljica je napisala na ploču što sve treba pripremiti za nastavu. Napisala je sljedeće: *bilježnica, olovka, škare, ravnilo, ljepilo, gumica, kalkulator, vodene boje, bojice, kist, povećalo*. Zaokružite broj kraj učenika koji je sve točno pripremio ili učenice koja je sve točno pripremila!

Jučer

Učiteljica zamoli učenika da na ploču napiše „Jučer sam bio u školi.“ Zatim upita Ivicu: „Je li ta rečenica točno napisana?“ Ivica joj odgovori: „Apsolutno ne! Pa jučer je bila nedjelja!“

Festival zlevanke, vina i tambure i ove godine u Sumartonu

Vinu s Kamanovih gorica i zlevankama iz kuhinje Sumartončica nitko ne može odoljeti. A ako se tomu priključi i tamburaška glazba, to je prava prilika za uživanje. Sve je to nudio Festival zlevanke, vina i tambure u Sumartonu 15. srpnja uz mnoštvo drugih sadržaja. Za tamburašku glazbu pobrinu li su se sljedeći tamburaški sastavi: TS „Biseri“ iz Varaždina, TS „Pomurske žice“ iz Serdahela, TS „Voće“ iz Donje i Gornje Voće, TS „Sumartonski lepi dečki“. Osim tamburaša publiku su zabavljali i Puhački orkestar iz Velike Kaniže, plesačice iz Mlinaraca i Pustare, a kruna priredbe bio je koncert poznatog hrvatskog Tarapana Banda.

Onomad sve je krenulo od vina, kad su sumartonski vinari koje okuplja Udruga pajdaša vina „Sveti Martin“ počeli proizvoditi i promovirati svoja kvalitetna vina odnosno obilježavati vinske blagdanе. Budući da uz vino dobro ide i tambura, osmišljen je festival vina i tambure. Naime, tamburaška glazba prvo se udomačila u Sumartonu pa se proširila na cijelu regiju. Uz priredbu je stalo i vodstvo sela i mjesne civilne udruge te je danas festival postao tzv. brend Sumartona. Uz to se priključilo i jedno od tradicionalnih hrvatskih pomurskih jela – zlevanka ili zlevka, koju i danas rado pripremaju u Pomurju. Mnoštvo posjetitelja stiglo je iz okolnih i daljih mjesta iz Mađarske i Hrvatske kako bi uživali u gastronomiji, vinu i kvalitetnoj glazbi. Na otvorenju festivala pozdravne riječi uputili su načelnik Sumartona József Mihovics, parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés i zamjenik predsjednika Skupštine Zalske županije Csaba Bene, a otvorio ga je počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos pohvalivši pomursku hrvatsku zajednicu koja njeguje svoje hrvatske tradicije i kulturu. U organizacijskim poslovima velik udio imalo je Kulturno-umjetničko društvo „Sumarton“ na čelu s predsjednikom Jožom Đuricom, koji je koordinirao kulturni program dana. Članice KUD-a već su od ranog jutra ribale krumpir za kalamperčicu, miješale smjesu za pečenje slanah i slatkih zlevanki. Za dobru kalamperčicu vrlo je važno kvalitetno kiselo mlijeko, doznali smo od Marije Doboš. Ako se nabavlja mlijeko od domaćih uzgajivača i ono se ukiseli, daje poseban okus. No, naravno, može se praviti i s kefirom koji se kupuje u trgovini pa se začini raznim dodatcima, npr. šunkom, češnjakom, lukom, špekom ili kobasicom. Tako dobije moderniji okus. Slatka zlevanka može se praviti i od kukuruznog brašna, pričala je Ana Dombai. Ona se još sjeća kad su to pekli njezini predci, a danas se to već rjeđe peče. Osim domaćih delicija posjetitelji su mogli kušati i specijalitete s druge strane granice odnosno iz cijeloga svijeta kod Ivica i Franke, koji su prvi put prodavali razna brza jela u Sumartonu.

Nastup domaćega sastava „Sumartonski lepi dečki“

Sastali se i načelnici pobratimljenih samouprava: predsjednik Hrvatske samouprave XV. okruga Stjepan Kuzma, načelnik Sumartona József Mihovics i načelnik Donjeg Kraljevca Miljenko Horvat

„Prvi smo put ovdje, malo iskušavamo mađarsko tržište. Možda im se svide naša jela. Mi nudimo juneće obraze, koji su sporo pečeni u vinu čak 24 sata. Imamo i pečeni međimurec, koji se također peče 16 sati na niskim temperaturama. A nudimo i *kartoc burger*, koji je poznat po tome da je meso od mladoga bika. Imamo i burger od pilećeg mesa, koji je mariniran s limetom i mentom i pržen je, a imamo i ćevape. Sumarton nam je blizu, pa se pokušavamo širiti i izvan granica“, rekao je Ivica, koji je inače rodom iz Međimurja, iz Svete Marije. Od tamburaških sastava na festivalu su prvi put nastupili tamburaši iz Gornje i Donje Voće. Njihov voditelj Stanko Jurgec, koji ekipu jača s harmonikom, bio je oduševljen gostoprimstvom domaćina.

„U našem sastavu i najmlađi član već ima sedamdeset godina, znači dosta smo proživjeli, putovali na mnogo mjesta... Ali Sumarton je jedno od najljepših mjesta koje smo posjetili. Vrlo su dobri svirači, hrana, a i vino. Ako nas zdravlje posluži, doći ćemo i sljedeće godine“, rekao je gospodin Jurgec. Osim glazbenih programa posjetitelji su mogli uživati u izložbi motocikla *oldtimera* u organizaciji Kluba „Pomurski motoristi“.

Beta

Peče se zlevanka

U spomen

MARIJA NOVIĆ-ŠTIPKOVIĆ

(9. listopada 1943. – 25. kolovoza 2023.)

Mariju Nović-Štipković mi koji smo je poznavali zvali smo Micika. Iznenada nas je napustila u osamdesetoj godini života u kolovozu 2023. godine. Još nekoliko dana prije smrti planirala je i putovala sa svojim Kemljancima.

Marija Nović (Novits) Štipković (Stipkovic Jánosné) rođena je 9. listopada 1943. godine u Hrvatskoj Kemlji u hrvatskoj obitelji. Osnovnu školu završila je u rodnom selu, a srednju školu, Gimnaziju za djevojke „Ilona Zrínyi” (Leánygimnázium), u gradu Juri (Győr). Nakon mature počela je raditi kao odgajateljica u Mađarskoj Kemlji (Magyarkimle), a nakon godinu dana kao učiteljica u selu Újrónafón. Uz taj rad na Visokoj je školi u Pečuhu diplomirala mađarski jezik i književnost te ruski jezik. Od 1967. godine sve do umirovljenja radila je u osnovnoj školi u Kemlji. Iste godine započinje i njezin društveni rad na polju očuvanja hrvatskog jezika, kulture i tradicija. S tim ciljem inicira utemeljenje grupe za očuvanje običaja, a 1978. godine na njezinu je inicijativu utemeljen hrvatski zbor od 25 članova koji poslije djeluje

pod imenom Zbor „Mate Meršić Miloradić”. Zbor uspješno nastupa u mjestu, širom županije i Gradišća, na državnim priredbama i festivalima u zemlji, inozemstvu i u matičnoj domovini Hrvatskoj. Uspostavljaju veze sa zborovima i hrvatskim kulturnim društvima u austrijskom dijelu Gradišća, s gradišćanskim Hrvatima u Slovačkoj i s brojnim društvima u Hrvatskoj. Marija Nović-Štipković 1992. inicira utemeljenje Hrvatskog kluba u Kemlji, vodi i dječji hrvatski klub u okviru škole. Više je puta delegirana na Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj i elektorsku Skupštinu državne samouprave.

Ne žaleći ni vrijeme ni trud, radila je neumorno na očuvanju i jačanju hrvatskog jezika, čuvanja običaja i tradicija te njegovala spomen na kemljanskog župnika Matu Meršića Miloradića. Skupljala je hrvatske narodne običaje, postavljala ih na scenu s djecom i u osnovnoj školi i

u mjesnom vrtiću. Skupljene hrvatske narodne pjesme, grobne napise, priče i poslovice objavljivala je u hrvatskom manjinskom tisku.

Na njezinu je inicijativu 1994. godine utemeljena Hrvatska samouprava Kemlje, čija je predsjednica bila u šest mandata, do izbora 2019. godine. Bila je i zastupnica HDS-a i članica Odbora za kulturu. Nositeljica je Spomenice za Kemlju. Bila je motor pokretač organiziranja prvog i daljnjih Hrvatskih dana u Kemlji i hrvatskih balova. Micika Nović-Štipković bila je otvorena i vedra, jedna od najistaknutijih Hrvatica u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji, u četiri mandata zastupnica županijske hrvatske samouprave. Priznata je građanka Kemlje. Radila je neumorno na dobrobit gradišćanskih Hrvata i Hrvata u Mađarskoj sve do iznenadne smrti. Neka joj je laka kemljanska zemlja. Počivala u miru.

Branka Pavić Blažetin

„Mi stari se još pominamo po hrvatski, ali ča će biti s mladimi, ne znam. I jako mi srce boli za to, ali ne znam ništ drugo činiti. Sve zaman. 480 ljet smo ovde Hrvati, a nećemo imati dalje?! Nek nujte si premisliti, ča ide za nami, rekla sam i ovo roditeljem ki jur ne kanu svoju dicu upisati u školi na hrvatski jezik. Ovo ljetu dva su u 1. razredu, Ugri. U drugi razred idu petimi, pred tim jedno dite, a u četvrtom razredu nimamo nijednoga diteta ki bi se po hrvatski učio. Ča su deda i baba Hrvati i tote ne poslušadu roditelji. Ne znam takovoga reći da bi bili rekli; pravo imate, ćemo dati zapisati našu dicu na hrvatski.”

(Hrvatski glasnik, 8. ožujka 2018. godine)

KERESTUR / SVETA MARIJA – Dobrovoljno vatrogasno društvo u Keresturu jedna je od najaktivnijih civilnih udruga u Keresturu. U posljednje vrijeme keresturski vatrogasci imaju dosta posla, tijekom cijeloga ljeta intervenirali su za vrijeme poplava, požara i štete nakon oluja. Udruga ima izvrsnu suradnju s dobrovoljnim vatrogasnim društvima iz Međimurja, pa često sudjeluju na raznim druženjima i natjecanjima. Keresturski vatrogasci pod zapovjedništvom Antuna Tišlerića 18. kolovoza sudjelovali su na Međunarodnom natjecanju sa zaprežnim špicama u Svetoj Mariji, gdje se natjecalo 30 vatrogasnih društava iz Hrvatske, Slovenije i Mađarske. Keresturski vatrogasci osvojili su četvrto mjesto, a osim toga DVD „Kerestur” dobio je priznanje za najljepšu zaprežnu špicu.

ŠENKOVEC / KERESTUR – U međimurskom mjestu Šenkovec 6. rujna obilježena je obljetnica Sigetske bitke, povijesnog događaja u kojem je središnje mjesto imao ban Nikola Šubić Zrinski. Počast povijesnom velikanu odana je i kod njemu posvećenog spomenika u Perivoju Zrinskih u Čakovcu, a središnja svečanost tradicionalno se odvijala kod mauzoleja obitelji Zrinski u Šenkovcu. U organizaciji Zrinske garde Čakovec, Družbe Braće Hrvatskog Zmaja, Zmajskog stola Čakovec, Ogranka Matice Hrvatske u Čakovcu, Općine Šenkovec i Međimurske županije na svečanost obilježavanja 457. godišnjice Sigetske bitke odazvale su se i povijesne postrojbe iz Sigeta, Zrínyi vitezi, te Zrinski kadeti iz Kerestura.

Izgradnja čvora Virovitica i dionice do Špišić Bukovice

Počelo se ostvarivati ono što su sanjale generacije, početak radova na trećoj etapi dionice Bjelovar – Virovitica – GP Terezino Polje te čvorišta Špišić Bukovica – čvorište Virovitica (DC2) gradnja brze ceste od Virovitice prema Špišić Bukovici koja će se nastavljati dalje prema Bjelovaru i Zagrebu.

Radovi za treću etapu podijeljeni su u dva ugovora, pa je tako za čvorište Virovitica sklopljen ugovor za izgradnju vrijedan 9,92 milijuna eura bez PDV-a s tvrtkom Osijek Koteks d. d., a za čvorište Virovitica, od čvora Špišić Bukovica do čvora Virovitica, ugovor vrijedan 18,87 milijuna eura bez PDV-a sa zajednicom ponuditelja, tvrtkama Colas Hrvatska d. d. i Geotehnika d. o. o. Rok je za izgradnju čvora Virovitica 18 mjeseci, a dionice do Špišić Bukovice 24 mjeseca, piše *lokalni.hr*.

To je jedan od najvažnijih cestovnih infrastrukturnih projekata danas u Hrvatskoj. Virovitičko-podravka županija ima velik po-

tencijal i u njoj se događaju pozitivni trendovi razvoja gospodarstva. Raspisivanje natječaja za prvih 15 kilometara dionice od Bjelovara prema Virovitici očekuje se ove godine, a nakon prvih 15 kilometara slijedi natječaj za dodatnih 20 kilometara u 2024. godini. Plan je da se spoj između Bjelovara i Virovitice završi u četiri godine, a onda Bjelovar s brzom cestom prema Zagrebu. Zatim slijedi drugi dio, prema mađarskoj granici. S Mađarima treba odrediti točku spoja, a nakon toga krenut će se u pripremu dokumentacije kako bi se ostvarila i ta posljednja faza spoja Virovitice prema mađarskoj granici.

Virovitičko-podravka županija jedina je županija koja nema ni kilometar brze ceste ni kilometar autoceste i to će se ovim projektom promijeniti. Brza cesta potaknut će rast gospodarstva i rast životnog standarda kako na području Virovitice tako i županije i tog dijela Slavonije.

IZLAGANJE PROJEKTNIH TEMA

U organizaciji *Hrvatske državne samouprave i Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo* i ove godine priređuje se Izlaganje projektnih tema koje će se održati 15. 11. 2023. s početkom u 11.00 sati u Santovu.

Ovogodišnja tema:

Igra(j) moja Hrvatska! Hrvatska - zemlja sporta

Prijaviti se mogu učenici 5.-8. razreda škole sa predmetnom nastavom i dvojezične škole u Mađarskoj.

Učenici su dužni nakon prikupljanja, sortiranja i obrade informacija materijala formirati radne skupine za prezentaciju. Iz jedne škole maksimalno 8 učenika mogu se prijaviti sa svojim mentorom. Način izlaganja projektnih tema je slobodna. Usmeno izlaganje učenika treba biti popraćen informativnim panoom ili računalnom prezentacijom izabrane teme u vremenskom trajanju maksimalno 10 minuta. Ako tema dopušta učenici mogu pripremiti sitne suvenire koje mogu podijeliti sudionicima.

Prijavnice treba dostaviti do 25. listopada 2023. godine na e-mail adresu: hds@horvatok.hu

BUDIMPEŠTA – U sklopu 37. festivala starih obrta, koji se već godinama održava u Budimu, od 18. do 20. kolovoza bilo je, kao i obično, mjesta za glazbu i ples uz izložbene štandove na kojima su se nudili proizvodi starih obrta i pokazivalo kako se to nekad radilo. Na Trgu svetog Trojstva tako je 19. kolovoza nakon podneva na otvorenoj pozornici nastupio sastav „Vigad“, koji sve češće prati pečuški KUD „Tanac“. Nastupio je i KUD „Tanac“ te Salamon Eredics. Sastav Vigad zainteresirane je odveo u uzbudljiv svijet južnoslavenske narodne glazbe.

SEPETNIK – U Sepetniku je 26. kolovoza održan Dan lokalnih vrijednosti. Budući da u naselju živi i hrvatska narodnost, u lokalne vrijednosti ubrajaju se i vrijednosti hrvatske zajednice. Predsjednik Hrvatske samouprave Sepetnika Zoltan Markač već desetljećima skuplja materijalno bogatstvo pomurskih Hrvata, a od njegove prikupljene građe uređena je izložba materijalne kulture pomurskih Hrvata u podrumu zgrade Integriranog središta. Osim toga na Danu je predstavljena i glazbena kultura pomurskih Hrvata nastupom Tamburaškog sastava „Pomurske žice“ i plesne skupine Kulturno-umjetničkog društva „Sumarton“. Posjetitelji su mogli čuti glazbu i vidjeti plesove više regija Hrvata u Mađarskoj.

KERESTUR / LEGRAD – U kolovozu su počasni konzul Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. Atila Kos i župnik Župe Uzvišenja Svetog Križa Kerestura Csaba Vaslabán posjetili Župu Presvetog Trojstva u Legradu u pratnji goričanskog župnika vlč. Josipa Drvoderića. Nakon kratkog obilaska župne crkve slijedio je razgovor o povijesnim vezama Legrada i Kerestura, u kojem su u prošlim stoljećima legradski župnici bili posvećeni kao opati tamošnje opatije Sv. Križa. Razgovaralo se i o budućoj suradnji dviju župa.

DONJI MIHOLJAC / ŠIKLOŠ – Na tragu uspješne biciklijade „Tour de Slavonia- & Baranja“ održane 2019. godine Grad Donji Miholjac i Grad Šikloš 9. rujna priredili su prvu zajedničku biciklijadu čiji je cilj bio povezivanje dvaju gradova i promoviranje sporta. Sa svim ljubiteljima bicikliranja iz dvaju gradova i ljudima dobre volje vozilo se između dvorca Mailáth u Donjem Miholjcu i dvora Tvrđave u Šiklošu. U organizaciju programa aktivno je bila uključena i Hrvatska samouprava grada Šikloša, a biciklirala su i dva gradonačelnika, Goran Aladić i Gábor Riegl.